

Postbus 16146
2500 BC Den Haag

T 070 – 3090100
www.fobid.nl

Eerste Kamer der Staten-Generaal
Commissie voor Justitie
t.a.v. de heer R.H. van de Beeten, voorzitter
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

Den Haag, 8 juni 2005

Ons kenmerk: 6102-08-05

Onderwerp: Reactie FOBID op Memorie van Antwoord op vragen Vaste Commissie voor Justitie,
naar aanleiding van Wetsvoorstel Bevoegdheden Vorderen Gegevens.

Geachte leden van de Eerste Kamer,

In de Memorie van Antwoord gaat de Minister uitvoerig in op de vele indringende vragen die door de Commissie gesteld zijn en en passant wordt ook gereageerd op de brief die FOBID namens de Nederlandse bibliotheken aan de Eerste Kamer heeft gericht. Het stuk heeft (uiteraard) een sterk juridisch karakter, waardoor het voor niet-juristen niet gemakkelijk toegankelijk is. De Minister doet in het algemeen zijn best om aan te tonen dat het voor het opsporen van daders van strafbare feiten echt nodig is dat de politie over meer bevoegdheden beschikt. Een van de redenen daarvoor is dat de eventuele daders zo goed worden beschermd door de bepalingen uit de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Veel van die bepalingen worden dan ook door het nieuwe wetsvoorstel opzij geschoven. Door zo de nadruk te leggen op de opsporing van strafbare feiten, dat wil zeggen, feiten die al begaan zijn en waar een redelijk vermoeden bestaat wie het gedaan zou kunnen hebben, verdoezelt de Minister dat het wetsvoorstel ook betrekking heeft op mogelijke strafbare feiten (die voorkomen moeten worden) en het nagaan van de gangen van mensen die zich nog in het geheel niet aan iets schuldig hebben gemaakt, en zelfs van mensen die de opsporingsambtenaar helemaal niet verdenkt van plannen om iets strafbaars te doen, maar die alleen in betrekking staan tot iemand die daar wel van verdacht wordt. Ook beijvert de Minister zich om aan te tonen met hoeveel waarborgen de uitvoering van de nieuwe bevoegdheden omgeven zijn, terwijl hij tegelijk moet toegeven dat de naleving van de bestaande notificatieplicht (d.w.z. dat de opsporingsambtenaren verplicht zijn betrokkenen te laten weten dat zij naspeuringen m.b.t. hen hebben gedaan) al schromelijk tekortschiet. Bovendien blijken veel van die waarborgen opzij geschoven te kunnen worden 'in het belang van het onderzoek'.

Waar de bibliotheken vooral bezwaar tegen hebben, is dat het wetsvoorstel opsporingambtenaren de bevoegdheid geeft het gedrag van gebruikers van bibliotheken na te gaan, ook wanneer het niet gaat om strafbare handelingen die vanuit de bibliotheek zijn ondernomen (zoals het bekende geval van iemand die Femke Halsema vanaf een computer in een openbare bibliotheek per e-mail bedreigde), maar domweg om welke boeken iemand leent of raadpleegt, of welke websites hij/zij vanuit de bibliotheek bezoekt. De Minister stelt: *'de grond voor het vorderen van gegevens (is) altijd gelegen in de concrete strafbare feiten of omstandigheden die onderzocht worden'*. Zo duidelijk als 'concrete strafbare feiten' zijn, zo onduidelijk zijn 'omstandigheden die onderzocht worden' – in feite betekent dat laatste een soort vrijbrief voor iedere denkbare vordering. De Minister zegt vervolgens: *'Het is dus*

niet zo dat van bepaalde personen gegevens zouden kunnen worden gevorderd, welke personen vervolgens vanwege hun belangstellings sfeer als verdacht zouden kunnen worden aangemerkt. Uitsluitend indien dit van belang is voor een concreet opsporingsonderzoek kunnen van bepaalde personen gegevens gevorderd worden. Maar wie of wat bepaalt nu of er sprake is van een concreet opsporingsonderzoek? Zodra een opsporingsambtenaar vindt dat er sprake is van een concreet opsporingsonderzoek kunnen kortom wel degelijk gegevens van bepaalde personen worden opgevraagd. Uit het feit zelf dat er een onderzoek wordt ingesteld moet dan kennelijk al blijken dat die personen verdacht zijn: de verdenking vloeit immers volgens de Minister niet voort uit de verstrekte gegevens. Dat lijkt de bibliotheken schaatsen op uiterst dun ijs. Bovendien, en dat is eigenlijk nog erger, is moeilijk voorstelbaar hoe wetenschap over de boeken, webpagina's of video's die iemand leest, kan bijdragen aan de opsporing van concrete strafbare feiten (de Minister noemt *'moord of een zedenmisdrijf'*), behalve wanneer het raadplegen van die informatie zelf strafbaar zou zijn. Voorts zegt de Minister openhartig: *'Bij de opsporing van terroristische misdrijven kan het nodig zijn om te weten welke politieke of levensbeschouwelijke literatuur of informatie op internet is geraadpleegd'*. Dit is geen schaatsen op dun ijs meer, maar hier rijdt de Minister naar ons oordeel gewoon in een wak. Wat heeft immers het raadplegen van politieke of levensbeschouwelijke literatuur met het plegen van terroristische misdrijven te maken? Welke andere aanwijzingen kunnen hieruit voortvloeien dan dat de betrokken bibliotheekgebruiker wellicht verdachte ideeën heeft of verkeerde belangstellingen? Eerder zegt de Minister dat het volstrekt niet de bedoeling van het wetsvoorstel is om 'fishing expeditions' mogelijk te maken, waarbij door slim gebruik te maken van voor andere doelen verzamelde gegevens verdachte personen kunnen worden geïdentificeerd. Toch lijken de bepalingen met betrekking tot de bibliotheken daar verdacht veel op. Hetzelfde geldt voor het zogenaamde *'monitoren'* dat later in de Memorie aan bod komt. Zo kan de opsporingsinstantie financiële transacties van bepaalde personen nagaan, die verdacht worden van strafbare feiten. De desbetreffende bevoegdheid zal zich straks ook over andere dan financiële gegevens gaan uitstrekken. De Minister zegt zelf *'dat de vordering (om dergelijke gegevens te verstrekken) op zichzelf niets zegt over de vraag of betrokkene verdachte is, dan wel over de vraag op welk misdrijf het opsporingsonderzoek zich richt'*. Ook hier is weer de vraag welk misdrijf men op het spoor denkt te komen door het informatiegebruik in een bibliotheek na te gaan.

Het is de mening van FOBIID dat juist doordat de opsporingsbevoegdheden ook betrekking hebben op bibliotheken, de verdenking rijst dat het wetsvoorstel wel degelijk bedoeld is om de overheid een vrijwel onbeperkte ruimte te bieden om de gangen van burgers na te gaan, ook wanneer zij niet van concrete feiten worden verdacht, maar enkel het wantrouwen van de overheid hebben gewekt of in relatie staan tot iemand die dat wantrouwen te beurt valt. Ook na het antwoord van de Minister blijft FOBIID van mening dat dit een onaanvaardbare inbreuk is op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en een schending van het recht op vrije toegang tot informatie.

Met vriendelijke groet,

mr. J.E. van der Putten,
voorzitter FOBIID